

Winnova

**Euran Metsolan luonnonsuojelun alueen
ennallistamistöiden vaikutusten arviointi
2017**

Ilkka Kuvaja

Metsolan alueen yleiskuvaus

Metsolan luonnonsuojelualue sijaitsee Satakunnassa, Euran Kauttuan taajaman itäpuolella. Euran kunta rauhoitti metsän vuonna 1982 yksityisenä luonnonsuojelualueena. Tämä metsäinen suojelualue on kooltaan noin 18 hehtaaria. Metsolan alue on pääosin järeää kuusikkoa. Alue koostuu tuoreesta ja lehtomaisesta kankaasta ja korpipainanteista. Suojelualueen halki virtaavan, länsiosassa lähes luonnontilaisen puroon varrella on saniaislehtoa. Metsolan halki kulkee myös leveähkö ulkoilupolku.

Alueen arvo perustuu ikääntyvään metsään, runsaaseen lahopuiden määrään ja lähes luonnontilaiseen puroon sekä lehto- ja korpikasvillisuuteen. Metsolan käypälajisto on kohtuullinen. Paikan linnusto on myös osoittautunut merkittäväksi (Kuvaja 2017).

Ihmisen vaikutus alueella on ollut suhteellisen vähäinen; hakkuista on kulunut useita vuosikymmeniä ja ojituksia on tehty ainoastaan suojelualueen itäpäässä. Metsolasta löytyy myös pienialainen maa-aineksen ottopaikka, joka on nyt jo metsittynyt. Aluetta ympäröi tavanomaisesti hoidettu metsä. Ympäristön hakkuut ovat lisänneet Metsolassa tuulenkaatoja ja kuivattaneet reuna-alueen pienilmastoa.

Metsolan ennallistamissuunnitelma 2005

Lounais-Suomen ympäristökeskus teetti Metsolan aluetta koskevan luontoselvityksen ja ennallistamissuunnitelman vuonna 2005 (Heini Lies-Niittymäki).

Suunnitelman tavoitteena oli palauttaa Metsolan alue mahdollisimman luonnontilaisen kaltaiseen tilaan. Itäosan ojitusalueen vesitalous pyrittiin palauttamaan ennalleen sivuoja patoamalla ja tukkimalla. Näin oli tarkoitus saada myös alueen kuivahtaneet korvet laajentumaan ennalleen.

Toisena tavoitteena oli alueen läpi kulkevan ulkoilupolun varren alikasvoskuusikon raivaaminen ja näkymien avaaminen metsään. Tiedossa oli myös polunvarren huomionarvoiset kasvit (mm. talvikit, pussikämmekkä), joiden elinmahdollisuuksia pyrittiin näin parantamaan varjostavia pensaita ja puuntaimia poistamalla.

Ennallistamistyöt 2006 - 2008

Vuosina 2006 -2008 Ala-Satakunnan ympäristöseura järjesti alueella kaikkiaan viidet eri ennallistamistalkoot. Talkoissa oli kerralla mukana 2-6 henkeä ja kokonaisuudessaan työmäärä oli arviolta yhden henkilötyökuukauden luokkaa. Olin itse mukana useissa talkoissa ja pystyin silloin tutustumaan alueen senhetkiseen tilaan.

Puron yläjuoksulla olevia sivuojia padottiin (kansikuva) ja ojanpientareilla olevia kiviä kammettiin takaisin ojiin. Kaikkiaan Metsolan itäosan ojiin tehtiin seitsemän patoa kuuteen eri ojaan (kuva 1). Kuvaan on piirretty vain pääuoma, johon ei tehty patoja. Tukkimisella oli tarkoitus palauttaa korpisuusuden vesitase lähemmäksi luonnontilaista. Suunnitelmassa esitettyä tierummun tukkimista ei kuitenkaan tehty, koska toimenpide olisi edellyttänyt erillistä lupaa. Työ ajoitettiin loppusyksyyn ja alkutalveen pesimälinnuston häirinnän välttämiseksi.

Polun varrella olevat puuntaimet ja pensaat raivattiin (kuva 1). Näin avattiin näkymiä ympäröivään metsään ja poistettiin varjostusta polunvarsikasveilta. Raivaus suoritettiin aluetta halkovan polun molemmilta puolilta, noin puolen kilometrin matkalta ja arviolta yhteensä kolmen metrin leveydeltä. Työ tehtiin talvikaudella maaston kulumisen ehkäisemiseksi. Raivauksessa muodostuneilla risuilla tukittiin ojia. Osa risuista poltettiin polun varrella. Työ tehtiin valtaosin käsityönä kirvestä ja vesuria apuna käyttäen.

Vaikutusten arviointi: tilanne vuonna 2017

Ojien tukkiminen käytännössä pysäytti sivuojien virtauksen. Soistuminen käynnistyi uudelleen. Rahkasammalet olivat lisääntyneet ojitusalueiden ympäristössä ja ojanpohjat kasvoivat nyt korpilahka- ja karhunsammalia. Korpimaisuus oli odotusten mukaisesti vahvistunut kuluneiden kymmenen vuoden aikana.

Lahopuun kuutiomäärä oli selvästi kasvanut kymmenessä vuodessa. Valtaosa lahopuista oli järeitä ja melko hiljattain kuolleita kuusia. Maaperän vettyessä sivuojien vaikutusalueen puut kuolivat juurien tukehtuessa märkyteen. Kostuneessa maassa puut olivat olleet myös alttiimpia myrskytuhoille, joten kaatuneita puita oli runsaasti. Kaatuneet rungot olivat myös omiaan tukkimaan ojia entisestään. Voidaan arvioida, että ojien tukkiminen oli tappanut puita ja lisännyt kaatumisriskiä ja tätä kautta myös lahopuun määrä alueella on kasvanut.

On todennäköistä, että korprien hidas vettyminen ja lahopuun muodostus jatkuvat toimenpidealueella edelleen.

Alueen luoteisosassa, puron molemmin puolin oli toinen, runsaasti pystyyn kuolleita ja kaatuneita kuusia sisältänyt alue. Tällä paikalla puiden kaatumista oli edesauttanut Metsolan pohjoispuolella tehty hakkuu ja puiden altistuminen myrskytuhoille. Myös kuusenjuurikäpä oli tappanut puita.

Kääpien määrä oli huomattava. Kääpien lajimäärä oli kasvanut ennallistamistöitä edeltäneeseen aikaan verrattuna. Selkeä syy puita lahottavien kääpien määrän kasvuun oli kuolleiden puiden kuutiomäärän selvä runsastuminen alueella. Ojien tukkimisen aiheuttama puiden kuoleminen ja kaatuminen oli siis edesauttanut myös kääpien yleistymistä paikalla. Valtaosa käävistä oli tuoreeseen lahoon ilmaantuvia peruslajeja (esimerkiksi kantokääpä ja kuusenkynsikääpä). Tavallisempien lajien lisäksi alueelta löytyi luontokartoittajakurssin retkellä 5.10.2017 aarnikääpä ja hopeakääpä. Metsolasta on löytynyt myös mm rusokantokääpä, kuusenkääpä ja puuterikääpä (Lampolahti 2014, kirjallinen ilmoitus). Paikka on oivallinen kohde selvittää varsinaisten aarnimetsän kääpien mahdollista palaamista alueelle.

Kuolevat tai keloutuneet puut tarjosivat pesäpaikkoja kololinnuille ja lisäsivät hyönteisten määrää; näin myös lintujen ravintotilanne parani. Maahan kaatuneet, kuolleet puut muodostivat paikoin lähes läpipääsemättömiä ryteikköjä, jotka toimivat hyvinä suojapaikkoina mm pyylle ja peukaloiselle.

Tein paikalla linnustoselvityksen kesällä (Kuvaja 2017). Vanhaa metsää suosivia lajeja olivat mm pyy, pohjantikka, peukaloinen (3 paria), hömötiainen (2 paria), töyhtötiainen (2 paria), puukiipijä (5 paria). Aivan alueen rajalla oli myös pikkusiepon reviiri. Koska paikalla ei ole tehty aikaisempaa linnustoselvitystä, ei lintukantojen kehityksestä voi vetää johtopäätöksiä. Vanhan metsän lajien tiheys oli kuitenkin merkittävä (133,0 paria/km²), joten olosuhteet olivat näille lajeille suotuisat. Metsolassa pesi edellisten lajien lisäksi mm kana- ja hiirihaukka ja pähkinähakki.

Suunnitelman mukainen polunvarren raivaus helpotti alueeseen tutustumista ja piti polunvarret avoimina. Raivaus ja risujen poltto saivat Satakunnassa uhanalaiseksi luokitellun huhtakurjenpolven kukkimaan raivausta seuraavana kesänä. Tämän jälkeen ei lajia ole paikalla kuitenkaan tavattu, mutta mahdollisesti se tulee esille myöhemmin vastaavien toimenpiteiden jälkeen. Polun sivulla kasvanut pussikämmekkäesiintymä on onnistuttu säilyttämään. Tuoreimmat havainnot lajista ovat kesältä 2017 (Tuomo Hurme, suull.).

Yhteenveto

Ojien tukkiminen oli palauttanut ojitetun alueen luonnetta korpimaiseen suuntaan. Lahopuun määrää oli pystytty lisäämään huomattavasti. Käävät olivat runsastuneet. Vanhan metsän lintulajisto oli monipuolinen ja runsas. Suoritettu raivaus oli auttanut vähälukuisten kasvien esiintymispaikkojen säilyttämisessä. Ennallistamistoimien voi arvioida lisänneen alueen luontoarvoja.

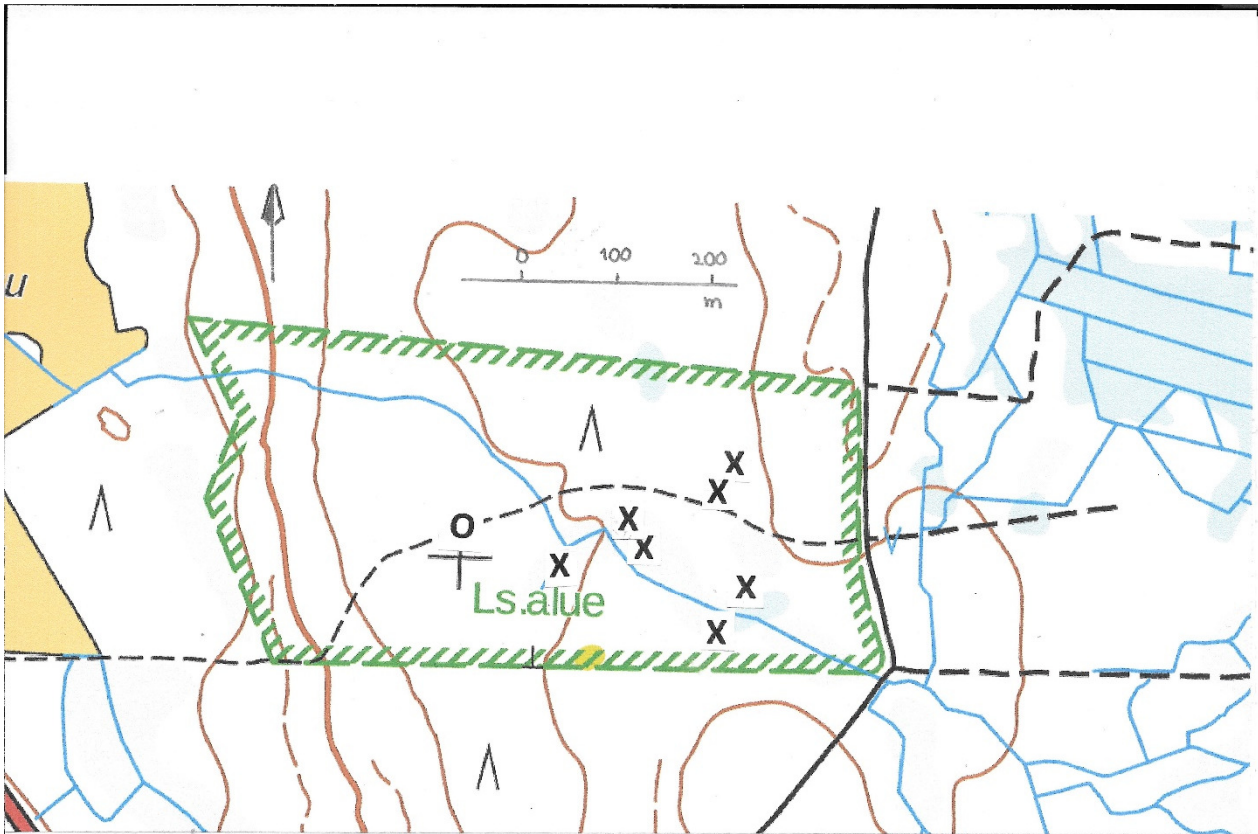
Jatkotoimet

Kaikki ennallistamistoimet tulivat tehdyiksi tierummun tukkimista lukuun ottamatta. Toimet veivät aluetta toivottuun suuntaan. Metsolan vesitaloutta tulee jatkossa seurata. Ojien tukkimista olisi hyvä vielä jatkaa alueen itäisimmässä osassa.

Luontopolun varren raivaus olisi hyvä tehdä suunnitelman mukaisesti 5- 7 vuoden välein.

Suojelualuetta kannattaisi laajentaa länsipuolella Paasniitun pellolle asti. Metsolan luoteispuolella oleva kotkansiipisaniaislehto ja pohjoispuolen intensiiviseltä metsänhoidolta säästynyt alue olisi hyvä sisällyttää suojelurajaukseen mukaan.

Metsolasta on tehty kasvillisuuskartoitus (Lehtonen 1999), kovakuoriaisselvitys (Vainio 2015) ja linnustoseelvitys (Kuvaja 2017). Vastaavat selvitykset kannattaa tehdä alueelta määrävälein, jotta saataisiin dokumentoitua lajistossa mahdollisesti tapahtuvat muutokset. Näiden selvitysten lisäksi kääpä- ja sammelseelvitykset olisivat erittäin tervetulleita.

Kuva 1. Euran Metsolan luonnonsuojelualueen ennallistamistöissä rakennetut padot (x-merkki, 7 kpl) ja polku, jonka varrella tehtiin puuntaimien ja pensaiden raivausta (o-merkki).

Kirjallisuus

Kuvaja, I. 2017: Euran Metsolan luonnonsuojelualan linnustoselvitys. Satakunnan ELY-keskus

Lies-Niittymäki, H. 2005: Euran Metsolan luontoselvitys ja ennallistamissuunnitelma. Lounais-Suomen ympäristökeskus

Lehtonen, P. 1999: Euran kasvillisuuskartoitukset 1999. Euran ympäristölautakunta

Mäkinen - Varjonen, S.2011: Koskeljärveltä Eurajoelle (Ala-Satakunnan Ympäristöseuran historiikki)

Vainio, H. 2015: Metsolan kovakuoriaisselvitys

Kiitokset

Janne Lampolahti luki käsikirjoituksen läpi ja teki siihen lukuisia parannus- ja korjausehdotuksia, Ala-Satakunnan ympäristöseura toteutti työt- talkoolaisina mm Jorma Hinkkanen, Tuomo ja Inkeri Hurme ja Seppo Varjonen. Heille kaikille lämmin kiitos!

Kirjoittajan yhteystiedot: Ilkka Kuvaja, Ilmiintie 37, 27730 Tuiskula, 050- 400 3425, ilkka.kuvaja2@pp.inet.fi